**АО ООО «AUDIT-HISOB-MARKAZI»**

Ўзбекистон Республикаси, Қарши шаҳри, Мустақиллик-2,
ТИФ Миллий банк Карши филиали МФО 00150 х/р. 20208000104153882001, СТИР 203798660, ХХТУТ 84400.

2019 йил 18 апрель Даштобод шаҳарчаси.

***«Даштобод пахта тозалаш» акционерлик жамияти раҳбарига***

**Ижобий фикр билдирилган**
**АУДИТОРЛИК ХУЛОСАСИ**

Ушбу аудиторлик хулоса «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти маъмуриятига тақдим этиш учун тайёрланди. Юридик манзили: Жиззах вилояти, Зомин тумани, Даштобод шахри, Пахтакор МФЙ, Пахтачи кўчаси 1-уйда жойлашган. 2014 йил 26 август июн куни №2100-реестр тартиб рақами билан қайта руйхатга олиниб, №ZMT0001543- сонли гувохнома берилган. Солик тўловчи сифатида Зомин туманида руйхатга олиниб 200336461 сонли СТИР (ИНН) коди берилган. АТБ Агро банк Зомин бўлими (МФО 00131), ҳисоб рақами 2021 0000 7005 7480 9001 сонли талаб қилунгунча депозит ҳисоб рақамига эга.

Мен, МЧЖ шаклидаги «AUDIT-HISOB-MARKAZI» аудиторлик ташкилотининг аудитори З.Эргашева (*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг №04364-рақамли аудиторлик малака сертификат 11.06.2007 йилда берилган, 11.06.2022 йилгача муддати узайтирилган*) томонидан хўжалик юритувчи субъект «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг 2018 йил 1 январдан 2018 йил 31 декабргача бўлган даври учун тузилган 1-шакл «Бухгалтерия баланс» ва 2-шакл «Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот», "Пул оқимлари тўғрисида ҳисобот", "Хусусий капитал ҳақидаги ҳисобот"лардан иборат "Молиявий ҳисоботи"нинг ишончлилигини 2019 йил 11 апрел куни тузилган № 135-сонли шартномага асосан мажбурий тарзидаги аудиторлик текширувидан ўтказдим. МЧЖ шаклидаги «AUDIT-HISOB-MARKAZI» АТга аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш учун Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлигидан 2008 йил 11 мартда 00376-сонли лицензия берилган. Юридик манзил: Қарши шаҳри, Мустақиллик кўчаси, 2-уйда жойлашган, ТИФ "Миллий банк" Қарши шаҳри филиали,. МФО 00150, ҳисоб рақам 20208000104153882001, ИНН 203798660, ОКОНХ 84400, №06-00/0681165209–ракамли суғурта полиси "Узбекинвест"

экспорт-импорт суғурта компанияси томонидан 2019 йил 15 январда берилган.

***Хўжалик юритувчи субъект раҳбариятининг жавобгарлиги***

Хўжалик юритувчи субъект раҳбарияти бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ молиявий ҳисоботнинг тайёрланиши ва ҳаққонийлиги, ҳамда ички назорат тизими учун жавобгардир.

***Аудиторлик ташкилотининг жавобгарлиги***

Аудиторлик ташкилотининг жавобгарлиги ўтказилган аудиторлик текширувига асосан ушбу молиявий ҳисобот юзасидан фикр билдиришдан иборат. Биз «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг илова қилинган молиявий ҳисоботини аудиторлик текширувидан ўтказдик. Аудиторлик текшируви молиявий ҳисобот ва бошқа молиявий ахборотлар барча муҳимлилик жиҳатлари бўйича бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқлиги ва ҳаққонийлигини баҳолашдан иборат. Биз аудиторлик текширувини Аудиторлик фаолиятининг миллий стандартларига мувофиқ ўтказдик. Ушбу стандартлар молиявий ҳисобот жиддий бузиб кўрсатишларга эга эмаслигига етарли даражадаги ишончга эга бўлишни таъминловчи аудиторлик текширувини режалаштиришни ва ўтказишни тақозо этади. Аудиторлик текшируви аудиторлик далилларини олишга йўналтирилган аудиторлик амалларини ўтказишни ўз ичига олади. Аудиторлик амалларини танлаш бизнинг мулоҳазамизнинг предмети ҳисобланади. Аудиторлик текшируви давомида олинган аудиторлик далиллари молиявий ҳиеобот ишончлилиги тўғрисида фикр билдириш учун етарлича асослар беради деб ҳисоблаймиз.

***Ижобий фикр***

Бизнинг фикримизча хўжалик юритувчи субъект «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг 2018 йил 31 декабрь ҳолатидаги молиявий ҳисоботи барча муҳимлилик жиҳатлари бўйича унинг молиявий ҳолатини ва молиявий-хўжалик фаолияти натижаларини ҳаққоний акс эттиради ва бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ келади.

**МЧЖ «AUDIT-HISOB-MARKAZI» АТ**
**директори, аудитор:** **З. Эргашева**

*«Даштобод пахта тозалаш» АЖ раҳбарига*

**«Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти (СТИР 200336461) нинг 2018 йил "Молиявий ҳисобот"ларини текшириш натижаси бўйича**
**АУДИТОРЛИК ҲИСОБОТ.**

2019 йил 18 апрель

Даштобод шаҳри.

## I АУДИТОРЛИК ҲИСОБОТНИНГ КИРИШ КИСМИ.

### *1.1. Аудиторлик ташкилоти ҳақида маълумот*

МЧЖ шаклидаги «AUDIT-HISOB-MARKAZI» АТга аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш учун Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлигидан 2008 йил 11 мартда 00376-сонли лицензия берилган. Юридик манзил: Қарши шаҳри, Мустақиллик кўчаси, 2-уйда жойлашган, ТИФ "Миллий банк" Қарши шаҳри филиали,. МФО 00150, ҳисоб рақам 20208000104153882001, ИНН 203798660, ОКОНХ 84400, №06-00/0681165209–ракамли суғурта полиси "Узбекинвест" экспорт-импорт суғурта компанияси томонидан 2019 йил 15 январда берилган.

Ушбу аудиторлик ҳисобот «AUDIT-HISOB-MARKAZI» аудиторлик ташкилотининг аудитори З.Эргашева (Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг №04364-рақамли аудиторлик малака сертификат 11.06.2007 йилда берилган, 11.06.2022 йилгача муддати узайтирилган ) томонидан МЧЖ шаклидаги «AUDIT-HISOB-MARKAZI» аудиторлик ташкилоти билан «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти ўртасида 2019 йил 11 апрел куни тузилган 135-сонли «Аудиторлик хизмати кўрсатиш» шартномасига асосан мажбурий тарзидаги жамиятнинг 2018 йил 1 январ кунидан 31 декабр кунига қадар бўлган даврдаги хўжалик молиявий фаолиятига тузилган молиявий ҳисоботга Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги талабларига мувофиқлиги юзасидан тайёрланди.

### *1.2 Умумий маълумотлар*

«Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг тастиқланган Низоми бўйича юридик манзили: Жиззах вилояти, Зомин тумани, Даштобод шахри, Пахтакор МФЙ, Пахтачи кўчаси 1-уйда жойлашган. 2014 йил 26 август июн куни №2100-реестр тартиб рақами билан қайта руйхатга олиниб, №ZMT0001543-сонли гувохнома бўйича қуйдаги кодлар берилган: тармоқ коди ХХТУТ (ОКОНХ) 17111, ташкилий–ҳуқуқий шакли ТХШТ (КОПФ) 11050; мулкчилик шакли МШТ (КФС) 273; почта манзили МХОБТ(СОАТО) 1708218; юридик шахс коди КТУТ (ОКПО) 00393040; Солиқ тўловчи сифатида Зомин туманида руйхатга олиниб 200336461 сонли СТИР (ИНН) коди берилган. АТБ Агро банк Зомин бўлимида (МФО 00131) 2021 0000 7005 7480 9001 талаб қилунгунча депозит ҳисоб рақамига эга.

Аудиторлик текширишга тақдим килинган ойлик, чораклик, ярим йиллик ва йиллик ҳисоботларнинг ҳамда молиявий ҳисоботларни бирламчи бухгалтерия хужжатларининг, бошқа аудиторлик текширишга таълуқли маълумотларнинг тайёрланиши, тўғрилиги ва хаққонийлиги учун «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти раҳбари биринчи имзо хуқуқи билан М.Эшматов, иккинчи имзо хуқуқи билан бош бухгалтер Э.Мамарасулов аудиторлик текшириш ўтказилган даврга жавобгардирлар.

Аудиторлик текширишда Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида"ги (янги тахрирдаги) ва «Бухгалтерия тўғрисида»ги қонунларидан, «Бухгалтерия ҳисоби миллий стандартлари»дан ва бошқа амалдаги конунчиликлардан «Солиқ кодекси» (*янги тахрири)*дан, «Аудиторлик фаолияти миллий стандартлари»дан, ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларидан, Вазирлар Махкамасининг қарорларидан, Адлия Вазирлигида давлат рўйхатига олинган ва амалда қўлланилаётган йўриқнома ҳамда тартиблардан фойдаланилди.

«Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти 25.05.1996 йил Жиззах вилоят Адлия бошқармасидан 267-рақам билан руйҳатга олиниб, 2010 йил 16 март куни 2100-рақам билан

қайта рўйхатдан ўтказилган ва жамиятга №ZMT 000534-рақамли юридик шахсни давлат рўйхатидан ўтказиш тўғрисидаги гувохнома берилган.

Низомга кўра «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятнинг манзили: Жиззах вилояти, Зомин тумани, Даштобод шахарчаси, Пахтакор МФЙ, Пахтачи кўчаси 1 уй.

Жамиятнинг Низом жамғармаси 650 000,0 минг сўм миқдорида тасдиқланган, шундан хар бирининг номинал қиймати 500 сўмдан бўлган 1 300 000 дона эгасининг номи ёзилган акциялардан иборат, акцияларнинг 1 297 950 донаси оддий, 2 050 донаси имтиёзли нақдсиз (ҳужжатсиз) акциялардан иборатдир.

Давлат рўйхатига олинган Низомга асосан жамият фаолиятининг асосий мақсади ва вазифаси ўз акциядорларига фойда топиш ҳисобланади. Жамият фаолиятининг предмети қуйидагилар ҳисобланади:

- Пахтани қабул килиш, қайта ишлаш ва пахта маҳсулотларини сотиш,
- Уруғлик чигит тайёрлаш ва сотиш,
- Туманнинг қишлоқ ҳўжалик шартномалари асосида мулкчилик шаклидан қатъий назар ҳар қандай корхона, ташкилот, ҳўжалик, деҳқон, фермер ҳўжаликлари ва ахолидан берилган буюртмалар қабул қилиш,
- Ишлаб чиқариш техника базасини ривожлантириш,
- Ҳар ҳил ҳалқ истемоли товарлари ва бошқа турдаги ҳом-ашё, иккиламчи табиий ресурслар саноат чиқиндиларидан фойдаланиб, кенг турдаги халқ истеъмоли моллари ва товарлари ишлаб чиқариш, сотиш.
- Қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари, чорва, паррандачилик бўйича ёрдамчи ҳўжаликлар ташкил қилиш,
- Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига мос келган ҳолда ташқи иқтисодий алоқа ўрнатиш, шу жумладан эскпорт – импорт операцияларини амалга ошириш,
- Барча ҳудудларда ўз ваколатхоналарни ва савдо шаҳобчаларини барпо этиш,
- Ўзбекистон Республикаси қонунчилилига асосланган ҳолда жамият қошида қўшни ва МДХ давлатлари билан пахтани қайта ишлайдиган қўшма корхоналар тузиш,
- Товарлар ишлаб чиқариш ва сотиш, фукароларга, корхона ва ташкилотларга иш бажариш ва ҳизмат кўрсатиш.

## 1.3 Аудиторлик текшириш услиблари

Мазкур жамиятнинг молиявий хўжалик фаолиятини юритишда *норматив-ҳуқуқий базаси бўлиб, қуйидагилар ҳисобланади:*

1. Ўзбекистон Республикасининг «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонуни.
2. Ўзбекистон Республикасининг № 670-1 29.08.1998 йил. «Хўжалик юритувчи субъект ларнинг шартномавий-ҳукукий базаси тўғрисидаги» қонуни.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Солиқ Қодекси».
4. Ўзбекистон Республикасининг «Фуқаролик Кодекс».
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 05.02.1999й кунги №54-сон қарори билан тасдикланган «Харажатлар таркиби тўғрисида» Низом
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 27.12.2002 й кунги №140-сон буйруғи «Молиявий ҳисоботлари тўлдириш тартиблари».
7. Бухгултерия ҳисоби миллий стандарт № 1. «Ҳисоб сиёсати ва молиявий ҳисоботлар».
8. БХМС № 2 «Асосий фаолият бўйича даромадлар».
9. БХМС № 3 «Молиявий натижалар тўғрисида»ги ҳисобот.
10. БХМС № 4 «Товар моддий захиралар».
11. БХМС № 5 «Асосий воситалар».
12. БХМС № 6 «Аренда ҳисоби».
13. БХМС № 7 «Номоддий активлар».
14. БХМС № 19 «Инвентарлашни ташкил этиш ва ўтказиш».
15. БХМС № 21 «Ҳисобвараклар режаси ва ундан фойдаланиш инструкцияси».
16. Бошка норматив-ҳукукий ҳужжатлар

Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида» ги қонунининг 10-моддасига асосан корхона йил якуни бўйича мажбурий аудиторлик текшириш ўтказувчи корхоналар таифасига киради.

Ушбу аудиторлик текшириш ўтказишнинг мақсади «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг 2018 йил 1 январдан 2018 йил 31 декабргача даври учун тайёрланган молиявий ҳисоботларини, тақдим этилган ҳисобот ва маълумотлар бўйича аудиторлик фаолиятни тартибга солувчи Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилиги ҳужжатлари, «Аудиторлик фаолияти тўғрисидаги» Қонуни, аудиторлик фаолияти миллий стандартлари (70-сонли АФМС), аудиторлик ташкилотининг ички стандартлари ва 2019 йил 30 март куни тузилган 83-сонли шартномага мувофиқ ўтказилди. Аудиторлик текширувидан ўтказиладиган молиявий ҳисоботининг тайёрланиши ва ҳаққонийлиги учун «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти раҳбари жавобгар ҳисобланади. МЧЖ шаклидаги «AUDIT-HISOB-MARKAZI»AT мазкур молиявий ҳисобот бўйича билдирилган фикрлар учун маъсулдир.

Ушбу андозалар аудитни ўтказишни режалаштириш ва ташқи фойдаланувчиларни молиявий ҳисобот муҳим жиҳатлар бўйича жиддий бузилишларга (5% дан ошиқ) эга эмаслигига етарлича ишонч билан таъминлашимиз кераклигини тақозо этади. Аудиторлик текшируви ҳаққонийликни ва молиявий ҳисобот ҳамда бошқа молиявий ахборотнинг қонун хужжатларига, шунингдек молиявий-хўжалик фаолиятининг ҳақиқий ҳолатига мувофиқлигини баҳолашга асосланади. Аудиторлик текшируви молиявий ҳисоботлар маълумотларини тақдим этилган бухгалтерия ҳисоботлари ва маълумотлари асосида тузилганлигини текшириш, тестлар ўтказиш ва молиявий ҳисобот маълумотларини таҳлил қилишни ўз ичига олади.

Аудиторлик амалларини танлаш аудитор мулоҳазасининг предмети ҳисобланиб, у молиявий ҳисоботдаги муҳим бузиб кўрсатишлар бўйича рискларни баҳолашга асосланади. Ўзбекистон Республикасининг №9-сонли «Мухимлик ва аудиторлик риск» АФМСга асосан аудитор муҳимликнинг энг юкори даражасини белгилашга ҳакли. Муҳимлик даражасининг ўртача даражасини 5% ва аудиторлик рискнинг даражаси 10% миқдорида белгиланиши режалаштирилди. Бу кўрсаткичлар яъни муҳимлик даражаси 5% лиги. Молиявий ҳисоботнинг фарқи ҳақиқий кўрсаткичдан 5%гача фарқ қилади деб ҳисобланишини билдиради.

Текшириш натижаси тақдим этилган молиявий ҳисоботлар ва бирламчи ҳужжатларнинг таққослаш, тестдан ўтказиш ва танлов асосида текширишга асосланади.

Жамият томонидан қуйдаги молиявий ҳисоботлар тақдим этилди:

1. «Молиявий ҳисобот» нинг 1-шакл «Бухгалтерия баланси»
2. «Молиявий ҳисобот» нинг 2-шакл «Молиявий натижалар»
3. «Молиявий ҳисобот»нинг 4-шакл «Пул оқимлари тўғрисида»
4. «Молиявий ҳисобот»нинг 5-шакл «Хусусий капитал тўғрисида»
5. Солиқ ҳисоблари ва мақсадли давлат жамғармаларига ажратмалар ҳисоби бўйича маълумотлар.

Аудиторлик текшириш натижасида тузилган аудиторлик ҳисоботи асосида тузилган аудиторлик хулосасидан ташки фойдаланувчилар томонидан «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг бухгалтерия ҳисоботига таъсир қилувчи ёки таъсир қилишга ёрдам берувчи бошқа ҳолатлар йўқлигини кафолатловчи аудиторлик хулосаси сифатида шарҳ этилмаслиги керак.

## II. ТАХЛИЛИЙ ҚИСМ

### *1. Ички назорат ҳолатини таҳлил қилиш.*

«Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг бухгалтерия ҳисоботлари аудитини режалаштириш ва ўтказиш жараёнида ички назорат тизими (ИНТ) ҳолати №12-сонли “Аудиторлик текшируви пайтида ички назорат ва бухгалтерия ҳисоби тизимини баҳолаш” АФМС асосида кўриб чиқилди. ИНТ ни ташкил этиш ва унинг ҳолати бўйича жамият ижро этувчи органи жавобгар ҳисобланади.

Ички назорат тизими саморадорлиги асосий мақсадларига эришиш нуқтаи назаридан баҳоланди. Бу ўз навбатида маълумотнинг тўлиқ ва аниқлиги даражаси, активларнинг сақланиши ва маблағларнинг мақсадли ишлатилишини таъминлайди.

Ички назорат тизимини баҳолаш учун аудиторлар назорат муҳитини қуйидагилар бўйича тахлил қилинда ва баҳоланди:

- Бошқарувнинг асосий тамойиллари ва услуби
- «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамияти ташкилий таркиби
- Масъулият ва ваколатларининг тақсимланиши
- Амалдаги кадрлар сиёсати
- Ички башқарув ҳисоби амалдаги тартиби, ички ҳисобот таркиби ва мазмуни, ички ҳисоботни тайёрлаш асослари
- Ички норматив ҳужжатларининг Ўзбекистон Республикаси норматив ҳуқуқ актларига мувафиқлиги, ички меъёрлар ва қоидаларга жамият ва жавобгар шахслар томонидан амал қилиниши
- Баҳолаш сиёсати

Ички назорат тизими мослиги ва самародорлигини баҳолаш учун аудиторлар томонидан ташқи файдаланувчилар учун жамиятнинг бухгалтерия ҳисоби тизими тахлил этилди ва баҳоланди.

Аудитор томонидан хўжалик таваккалчилигини минималлаштиришга, жумладан активларнинг сақланишига ва тўлай олмаслик таваккалчилиги раҳбарият амалиётини таҳлил қилинди ва баҳоланди.

Ички назорат тизими самародорлигини аниқлашда ҳуйдаги омиллар назарда тутилди:

- Маълумотлатнинг шакланишида қатнашувчи ходимлар доираси ва иш юритиш бўйича улар ўртасидаги муносаботларни тартибга келтириш ва маълумотларнинг шаклланиши.
- Ресурсларни тақсимоти бўйича қарор қабул қилувчи турли даражадаги бошқарув ходимларнинг лимит маъсулияти белгиланганлиги (борлиги).
- Жамиятда ҳужжатлар айланиши графигининг мавжудлиги.
- Назорат қилувчи техник воситаларнинг мавжудлиги.
- Комьпютер операциялари устидан назоратнинг самараси

Жамиятда мавжуд бўлган ички назорат тизими юқорида қайд этилган назоратнинг муҳим обеъктларини назарда тутади.

Ички назорат тизимини кучайтирувчи қўшимча омиллар:

- Жамият таъсисчиларини ваколати арқоли назорати.

Жамиятнинг 2018 йил 10 июль куни навбатдаги акциядорлар умумий йиғилиши қарорига асосан 3 кишидан иборат тафтиш комиссияси сайланган.

Ички назоратнинг ташкил қилиниши ва амалга оширилишини текшириш натижасида қуйидагилар маълум бўлди:

- 2018 йилга «Ички мехнат интизоми тартиби» ишлаб чиқилган;
- 2018 йил учун «Жамоа шартномаси» тузилган;
- 2018 йил учун штат жадваллари тузилган.
- Жамиятда 2018 йил учун «Ҳисоб сиёсати» ишлаб чиқилган.

Кирим ва чиқим алоқаларини рўйхатга олиш китоби мавжуд булиб, буйруқларни рўйхатга олиш китоби юритилган ва буйруқлар тегишли тартибда рўйхатга олиб борилган.

**Бухгалтерия ҳисобини олиб бориш хизмати.** «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг бухгалтерия ҳисобини юритиш учун бош бухгалтер жавобгар ҳисобланади.

Бухгалтерияда иш ҳақи ҳисоб-китоблари электрон жадваллар асосида ташкил қилинган ҳамда даромад ва харажатлар ҳисоби ҳам жадваллар кўринишида тузилган. Бухгалтерия ҳисоби мемориал ордерида олиб борилиб, якуний натижалар бош китобда акс эттирилган. БҲМС № 1 “Ҳисоб сиёсати ва молиявий ҳисобот”га асосан, хўжалик юритувчи субъект ўзининг ҳисоб сиёсатини молиявий ҳисоботлар биринчи марта тақдим этилгунга қадар, лекин юридик шахс давлат рўйхатидан ўтгандан кейин 90 кундан кечикмаган ҳолатда белгилаши зарур.

### 1.2.Корпоратив бошқарув фаолияти тўғрисида

Жамиятда 2018 йилда акциядорларнинг умумий йиғилишлари ва кузатув кенгашининг йиғилишлари бўлиб ўтган. Жумладан:

*2018 йил 10 июль кунги 2017 йил якуни бўйича ўтказилган акциядорларнинг навбатдаги умумий йиғилиш бўлган.*

Жамиятнинг 2017 йил якуни бўйича навбатдаги умумий йигилиши кун тартиби бўйича 21 та масала киритилган бўлиб, барча масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинган. Жумладан; 8 масала жамиятнинг 2017 йиллик ҳисоботини ва 2018 йил учун мўлжалланган бизнес режасини тасдиқлаш, 10 масала жамиятнинг 2017 йил якуни билан олинган соф фойдани тақсимлаш масаласи булиб, ушбу масала юзасидан 2017 йил бўйича олинган соф фойданинг 15 фоизи яъни 67087,8 минг сўми дивиденд тўлаш учун, 5 фоизи яъни 22362,6 минг сўми захира фондига, 10 фоизи яъни 44725,2 минг сўми жамиятда фаол қатнашган ишчи ходимларни мукофатлаш учун, қолган 70 фоизи яъни 313076,4 минг сўми устав фондини кўпайтиришга йўналтириш юзасидан қарор қабул қилинган.

Бундан ташқари чорак якунлари бўйича кузатув кенгашининг йиғилишлари бўлиб ўтган.

Жамиятда умумий йиғилиш ва Кузатув кенгашининг йиғилишлари тегишли баённомалар билан расмийлаштириб борилган.

## 2. Бухгалтерия ҳисоби холатини тахлил қилиш.

Бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш учун жавобгар жамият раҳбари, бухгалтерия ҳисобини юритиш учун бош бухгалтер жавобгардирлар (Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 30 августдаги «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонуни).

Жамиятда бухгалтерия ҳисобининг ташкил қилиниши ва юритилиши Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига ва бухгалтерия ҳисоби миллий стандарт (БХМС)ларига мос келиши тахлил килинди.

Жамиятда бухгалтерия ҳисоби мемориал ордер шаклида олиб борилган.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирининг 2003 йил 23 декабрдаги 131-сон буйруғи билан тасдиқланган ва Адлия вазирлигида 2004 йил 14 январда 1297–рақам билан давлат рўйхатига олинган «Бухгалтерия ҳисобида ҳужжатлар ва ҳужжатлар айлануви тўғрисидаги Низом»га асосан жамиятда:

- бирламчи ҳужжатлар ва ҳисоб регистрларини тузиш, хатоларни тузатиш, сақлаш тартиби;
- ҳужжатлар айланувини ташкил этиш тартиби ишлаб чиқилган.

Асосий ва бошқа фаолиятлардан олинган даромадлар ҳамда харажатлар БХМСга ва Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги 54-сонли қарори билан тасдиқланган «Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида НИЗОМ»га асосан ҳисобга олинган бўлиб, ҳисобварақлар бўйича аналитик ҳисобварақларда юритилган.

Жамият Давлат солиқ инспекциясига қуйидаги ҳисобот ва ҳисоб-китобларни тақдим этган: ҚҚС, фойда солиқ, мол-мулк солиғи, ер солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, дивидент солиғи, давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ва иш ҳақи фондидан ягона ижтимоий тўлов, иш ҳақи фондидан фуқароларнинг мажбурий суғурта бадали, фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварағига бадали.

### *Жамиятнинг бизнес режаси тахлили*

Жамиятнинг “Иктисодий таҳлил ва режалаштириш бўлими” томонидан жамиятнинг 2018 йил учун “Бизнес-режаси” ишланиб, кузатув кенгашининг 2018 йил 10 июль кунги 1-сонли 2017 йил якуни бўйича навбатдаги акциядорлар умумий йиғилишида тасдиқланган. 2018 йил давомида нархларга ўзгартириш киритилса ушбу бизнес режадаги харажатлар ўзгариши мумкинлиги тўғрисида изох бериб ўтилган. Бизнес режани ҳақиқатдаги даромад ва ҳаражатлар билан таққосланганда қуйидагича:

*(минг сўмда)*

| № | Даромад турлари | Бизнес-Режада | Хақиқатда | Фоизда |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Махсулот сотишдан тушум | 95 442 549 | 56 217 212 | 59 |
| 2 | Сотилган махсулот учун сарф харажатлар | 85 952 093 | 46 488 534 | 54 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | **Ялпи даромад (фойда)** | **9 490 456** | **9 728 678** | 103 |
| 1 | Сотиш харажатлари | 289 674 | 877 887 | 303 |
| 2 | Маъмурий харажатлар | 1 191 886 | 5 312 889 | 446 |
| 3 | Сотишдан ташқари операцион харажатлар | 5 278 219 | 3 629 839 | 69 |
| 4 | Молиявий фаолият бўйича бошқа харажатлар | 2 051 584 | 713 341 | 35 |
| | **Жами давр ва молиявий харажатлар** | **8 811 363** | **10 533 956** | 120 |
| 1 | Молиявий фаолиятнинг даромадлари | 4 000 | 0 | 0 |
| 2 | Солиқ тўлангунга қадар фойда ёки зарар | 12 300 | 11 822 781 | 96 120 |
| 3 | Фойда ва инфраструктура солиғи | 695 393 | 11 017 503 | 1 584 |
| | **Соф фойда** | 377 355 | 2 092 101 | 554 |

*Тахлилда кўринишича: Бизнес режага нисбатан махсулот сотишдан тушган ялпи даромад 103 % ни, жами харажатлар 120 % ни, соф фойда 554 % ни ташкил қилган.*

Шунингдек, 2018 йилда 27499 тонна пахта хом ашёси кайта ишлаш режалаштирилган булиб, ҳақиқатда тонна пахта хом ашёси қайта ишланган, ишлаб чиқариш режасининг бажарилиши қуйдагича:

| № | Маҳсулот номи | Бизнес режа буйича | | Жами, хакикатда | | Фарки, тонна | | % да |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | тонна | минг сўмда | тонна | минг сўмда | кўп | кам | |
| 1 | Тола | 9 436 | 78 507 132 | 6 766 | 46 208 528 | | 2 670 | 71,7 |
| 2 | Чигит | 15 701 | 8 381 667 | 9 070 | 4 715 371 | | 6 631 | 57,8 |
| 3 | Линт | 916 | 2 445 169 | 628 | 1 280 777 | | 288 | 68,6 |
| 4 | Улюк | 158 | 67 604 | 149 | 51 982 | | 9 | 94,3 |
| 5 | Пух | 1 288 | 288 426 | 629 | 145 048 | | 659 | 48,8 |
| | **ЖАМИ** | **27 499** | **89 689 998** | **17 242** | **52 401 706** | **-** | **10 257** | |

*Тахлилда кўринишича: Бизнес режага нисбатан махсулот ишлаб чиқариш режаси бажарилмаган.*

***2.1. Узоқ муддатли активлар***

***Асосий воситалар ҳисоботи.***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади; *№5-БҲМА, №19 БХМА, «Асосий воситаларни ҳисобдан чиқариш тартиби тўғрисидаги Низом», «Ишлаб чиқарилган ва сотилган махсулотларни ишлаб чиқариш харажатлари таркибини шакллантириш тўғрисидаги низом», «Асосий воситаларни ҳар йили қайта баҳолаш тартиби тўғрисидаги Низом» ва ушбу бўлимга оид бошқа меъёрий–ҳуқуқий хужжатлар.*

Жамиятда товар моддий захиралари ҳисоби ҳар бир моддий жавобгар шахс ва ҳар бир ҳисобварақ бўйича алоҳида аналитик ҳисобда юритилган бўлиб, моддий жавобгар шахслар моддий қийматликлар кирим ва чиқим бўйича ҳисоботлар тузиб ва бухгалтерияга топширган.

Асосий воситаларга белгиланган тартибдаги инвентар рақамлари берилган, моддий жавобгар шахсларга бириктирилган.

Жамиятнинг ҳисоботлари бўйича асосий воситаларнинг бошлангич киймати бўйича харакати 2018 йилда қуйидагича бўлган:

*(минг сўмда)*

| Кўрсаткичлар номи | Сатр коди | Бошлангич (кайта тиклаш) киймати | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Йил бошига колдик | Келиб тушган | Чикиб кетган | Йил охирига колдик |
| Бино | 010 | 2617079 | | 2617079 | 0 |
| Иншоот | 020 | 670078 | | 428738 | 241340 |
| Узатиш масломалари | 030 | 805527 | | 805527 | 0 |
| Машина ва ускуналар | 040 | 5362458 | | 5348190 | 14268 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Траснпорт воситалари | 050 | 372731 | 79444 | 333028 | 119147 |
| Асосий воситаларнинг бошқа турлари | 120 | 1784268 | | 757257 | 1027011 |
| **Жами асосий воситалар** | **130** | **11612141** | **79444** | **10289819** | **1401766** |

*Изоҳ; Баланснинг 010 сатрдаги йил бошига асосий воситаларнинг бошлангич қиймати 8956794,0 минг сўм акс эттирилган. 3-шаклдаги акс эттирилган асосий воситалар бошлангич қийматига нисбатан 2655347,0 минг сўм фарқ аниқланди, яъни кўп кўрсатилган.*

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирининг 2003 йил 9 октябрдаги 114–сонли буйруғи билан тасдиқланган ва Адлия вазирлигида 2004 йил 20 январда 1299–рақам билан давлат рўйхатига олинган 5–сонли "Асосий воситалар" бухгалтерия ҳисоби миллий стандартига асосан асосий воситалар 2 йилда камида бир марта Ўзбекистон Республикаси Молия вазири томонидан ЭГ/17–19–2075–рақам билан тасдиқланган ва Адлия вазирлигида 1999 йил 19 октябрда 833–рақам билан давлат рўйхатига олинган 19–сонли "Инвентарлашни ташкил этиш ва ўтказиш" бухгалтерия ҳисоби миллий стандартига асосан асосий воситалар инвентаризациядан ўтказилмаган.

Жамиятда 2018 йилда асосий воситаларга қуйидагича амортизация ҳисобланган:

| Кўрсаткичлар номи | Сатр коди | Жамғарилган эскириш | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Йил бошига қолдиқ | Келиб туш-ган (ҳисоб-ланган) | Чикиб кетган | Йил охирига қолдиқ |
| Бино | 010 | 602189 | 75922 | 678111 | 0 |
| Иншоот | 020 | 153215 | 24572 | 100541 | 77246 |
| Узатиш масломалари | 030 | 388216 | 34248 | 422464 | 0 |
| Машина ва ускуналар | 040 | 2275288 | 243293 | 2504313 | 14268 |
| Траснпорт воситалари | 050 | 371813 | 12300 | 294074 | 90039 |
| Асосий воситаларнинг бошқа турлари | 120 | 389441 | 72343 | 166316 | 295468 |
| **Жами** | **130** | **4180162** | **462678** | **4165819** | **477022** |

Асосий воситларнинг бу эскириш қийматдаги қолдиғи жамиятнинг йиллик "Молиявий ҳисобот"ида йил бошидаги қолдиғи нотўғри кўрсатилган, қолганлари тўғри кўрсатилган.

Асосий воситларининг ва уларга ҳисобланган эскиришнинг аналитик ҳисоби юритилган.

***Номоддий активлар***

Жамият ҳисоботи бўйича номоддий активлар бошланғич қиймати акс эттирилмаган 2018 йил давомида кирим чиқим бўлмаган.

***Узоқ муддатли инвестициялар.***

Жамият йиллик «Молиявий ҳисобот» лари бўйича узоқ муддатли инвестициялар йил бошига 11956336,0 минг сўмни ташкил этган бўлиб, йил охирига 11827210,0 минг сўмни ташкил этган. Жумладан: Қимматли қоғозлар "Жиззахпахтасаноат" ХАБнинг 24901,0 минг сўм, пахта тозалаш корхоналарининг 96282,0 минг сўм, ОАТБ Агро банкнинг 26544,0 минг сўм жами 147727,0 минг сўмлик акциялари олинган бўлиб, бухгалтерия балансининг 040 сатрида акс эттирилган. Шунингдек баланснинг 050 сатрида йил бошига 11808609,0 минг сўм шуьба хўжалик жамиятларига инвестициялари бухгалтерия ҳисобининг 0620-счетида ҳисоби олиб борилган бўлиб, йил охиридаги қолдиқ 11679483,0 минг сўмлик инвестициялар, жумладан "Даштобод оромгоҳи" МЧЖга 1485884,0 минг сўм, "Зомин болалар оромгоҳи" МЧЖга 7249854,0 минг сўм, "Зомин меҳнат сервис ММТП" МЧЖга 700243,0 минг сўм, "Juce appel" МЧЖга 1033467,0 минг сўм, "BREED ROOL" МЧЖГА 693915,0 минг сўм ва "Нихол нашидаси" МЧЖга 516120,0 минг сўм.

19-сонли БҲМСнинг 3.35 банди бўйича махсус ташкилотларга сақлаш учун топширилган қимматли қоғозларни инвентарлаш хўжалик юритувчи субъект бухгалтерия тегишли ҳиғисобварақларида қайд этилган суммалар қолдиқларини ушбу махсус ташкилотлар кўчирмалари маълумотномалари билан солиштирилади. Жамиятда қимматбаҳо қоғозлар буйича қайд этилган солиштиришлар ўтказилмаган.

## 2.2. Жорий активлар аудити.

### Товар моддий захиралар ҳисоботи.

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади; *№4-БҲМС, №19-БХМС, №21-БҲМС, "Ишлаб чиқарилган ва сотилган маҳсулотларни ишлаб чиқариш харажатлари таркибини шакллантириш тўғрисидаги" Низом, "ТМЗлар олишда ишончномалар бериш ва расмийлаштириш тартиби" ва ушбу бўлимга оид бошқа меъёрий–хуқуқий хужжатлар.*

Жамиятда товар моддий захиралар ҳисоби буйича алохида аналитик ҳисоби юритилган бўлиб, моддий қийматликлар кирим ва чиқим бўйича ҳисоботлар тузилган. Ҳисобот бўйича йил бошига 41350101,0 минг сўм, йил охирига 1026227,0 минг сўм товар моддий захиралар қолдиғи бўлган. Жумладан: Ишлаб чиқариш захиралари 197934,0 минг сўм, тайёр махсулотлар 828293,0 минг сўмни ташкил қилган. Бу товар моддий бойликлари моддий жавобгар шахсларга бириктирилган.

### Ишончномаларни қайд қилиниш аудити

Жамиятда ишончномалар ҳисоби Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлигининг 2003 йил 7 майдаги 62-сон буйриғи билан тасдиқланган, Ўзбекистон Республикаси Адлия Вазирлигида 2003 йил 24 декабр санасида 1245-1 рақам билан рўйхатга олинган «Товар-моддий бойликларни олишга ишончномалар бериш ва уларни ишончномалар бўйича бериш тартиби тўғрисида НИЗОМ» нинг 2- Иловасида кўрсатилган шаклда олиб борилган.

Ишончномани бериш чоғида Ишончномаларни ҳисобга олиш китоби рақамланади ва ип билан тикилади. Китобнинг сўнгги варағида корхона раҳбари ёки у томонидан белгиланган шахсларнинг имзосидан кейин "Мазкур дафтарда ... варақ рақамланди" деган ёзув қайд этилади ва муҳр билан тасдиқланади. Варақлар сони ёзув билан кўрсатилади.

Жамиятда 2016 йил давомида ишонч қоғозларни бериш учун алохида китоб юритилган, китоб шнурланиб рақамланган ва жамият юмолоқ мухри билан тасдиқланган. Китобда тартиб рақами бўйича 119 дона ишонч қоғозлари берилган. Шундан 16 дона ишонч қоғозлари ишлатилмасдан бекор қилинган. 103 дона ишонч қоғозлар ишлатилиб, ҳисоботи топширилган.

### Дебитор қарзлар таҳлили.

*Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги "Халқ хўжалигида ҳисоб–китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чора–тадбирлар тўғрисида"ги ПФ–1154–сонли фармонига асосан дебитор ва кредитор қарзлар текширишдан ўтказилди.*

Йиллик «Молиявий ҳисобот»нинг 1–шакли «Бухгалтерия баланси» 2018 йил 31 декабр ҳолатига 5520176,0 минг сўм дебитор қарзлари мавжуд бўлган. Жумладан:ходимларга берилган бўнаклар 47020,0 минг сўм, мол етказиб берувчи ва пудратчи ташкилотларга берилган бўнаклар 111670,0 минг сўм, бюджетга солиқ ва йиғимлар бўйича бўнак тўловлари 387207,0 минг сўм, мақсадли давлат жамғармалари ва суғурталар бўйича бўнак тўловлари 12,0 минг сўм, ходимларнинг бошқа операциялар бўйича қарзи 319180,0 минг сўм, бошқа дебиторлик қарзи 4655087,0 минг сўм ташкил этади. Шундан муддати ўткан дебиторлик қарздорликлар ҳисобот буйича мавжуд эмас.

Жамиятда активларнинг иш фаолиги дебитор қарзларнинг айланиш коэфициенти билан характерланади у қуйидаги формула билан аниқланди:

**Коб.Д.З = Соф тушум : Ўртача дебиторлик қарзлар**

***Дебитор казларининг ўртача қайтиш даври***

***Ўртача қайтиш даври=365:* Коб.Д.З**

56217212,0 / 3208266,0 = 17,5

365 / 17,5 = 21

Жамиятнинг Коб.Д.З. = 17,5 дебиторлик қарзлари қайтишининг ўртача даври 21 кунни ташкил қилади.

***Ҳисоб рақамлари таҳлили.***

Аудиторлик текшириш ўз қамровига олган даврда жамиятнинг АТИБ "Агро банк"нинг Зомин филиалида (МФО 00131) ўзининг 2021 0000 7005 7480 9001 сонли асосий ҳисоб рақамини ва бошқа махсус ҳисоб рақамлари очилган бўлиб, банк операцияларини шу ҳисоб рақамлари орқали амалга оширган.

Жамиятнинг барча ҳисоб рақамларидаги пул маблағларининг келиб тушиши ва чиқим қилиниши контрактлар, шартномалар, ҳисоб варақ-фактуралар ва тўлов учун асос бўлувчи ҳужжатларга асосан амалга оширилган

Йил бошига 669451,0 минг сўм пул маблағлари колдиғи мавжуд бўлиб, жорий йилда маҳсулот (иш ва хизмат)ларни сотишдан тушум 20955247,0 минг сўм пул маблағлари кирим килинган.

Киримга олинган маблағлар қуйдагича сарфланган:

- Материал,товар иш хизматлар учун мол етказиб берувчиларга 10 908 643,0 минг сўм
- Ҳодимлар ва улар номидан тўланган пул маблағлари 2 047 665,0 минг сўм
- Тўланган фоизлар 169 933,0 минг сўм
- фойда солиғи учун 68 940,0 минг сўм
- бошқа солиқлар ва йиғимлар учун 8 428 816,0 минг сўм

**жами 21 623 997,0 минг сўм**

Йил охирига ҳисоб рақамида 701,0 минг сўм пул маблағларидан қолдиқ қолган. Бу қолдиқ йиллик «Молиявий ҳисобот»да тўғри кўрсатилган.

***Касса ҳисоботи.***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади: *"Юридик шаҳсларнинг касса операцияларини юритиш қоидаси"га (Ўзбекистон Республикаси МБнинг 24.01..1998 йилда №376 рақам билан рўйхатга олинган), №15-БҲМС ва №22, Ўз.Р. МБ.нинг 12/17-сонли 16.05.2015 й., АВдан 22.06.2015 й. 2687-сон билан рўйхатдан ўтган қўлланмаси.*

- Пул маблағларини сақлашга сейф мавжуд
- касса китоби расмийлаштирилган ва умумбелгиланган тартибда юритилмоқда
- кассага нақд пул кирим қилинган даврга касса ҳисоботи тузилган ва бухгалтерияга топширилган.

Жамиятда 2018 йилда нақд пулларнинг харакати қуйидагича бўлган:

*01.01.2018 йилга қолдиқ 32,3 минг сўм*

*(минг сўм)*

| Ойлар | Қолдиқ | Кирим | | | Жами кирим | Чиқим | | | Жами чиқим | Қолдиқ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Иш хақи | Махсулот сотиш | Бошқа | | Иш хақи | Банкка топширилди | Хисобдор шахс | | |
| Январь | 32,5 | | 21499, 8 | 21500,0 | 42999, 8 | | 21500,0 | 21500,0 | 43000, | 32,3 |
| Февраль | 32,3 | | 14999, 9 | 15100,0 | 30099, 9 | | 15000,0 | 15100,0 | 30100,0 | 32,2 |
| Март | 32,2 | 55040,0 | 29999,9 | | 85039, 9 | 24840,0 | 30000,0 | 30200,0 | 85040,0 | 32,1 |
| Апрель | 32,1 | 32000,0 | 30000,0 | | 62000,0 | 18834,0 | 30000,0 | 13166,0 | 62000,0 | 32,1 |
| Май | 32,1 | 42200,0 | 19400, 0 | | 61600,0 | 1653,5 | 19400,0 | 40546,5 | 61600,0 | 32,1 |
| Июнь | 32,1 | | 38939,0 | | 38939,0 | 12215,0 | | 26754,3 | 38969,3 | 1,9 |
| Июль | 1,9 | | 16154,3 | | 16154,3 | 604,5 | 15550,0 | | 16154,5 | 1,7 |
| Август | 1,7 | | | | - | | | | - | 1,7 |
| Сентябр | 1,7 | | | | - | | | | - | 1,7 |
| Октябрь | 1,7 | | | | - | | | | - | 1,7 |
| Ноябрь | 1,7 | | | | - | | | | - | 1,7 |
| Декабрь | 1,7 | | | | - | | | | - | 1,7 |
| **ЖАМИ** | | **129240,0** | **170993,0** | **36600,0** | **336833,0** | **58147,0** | **131450,0** | **147266,8** | **336863,8** | |

*01.01.2018 йилга қолдиқ сумма 1,7 минг сўм*

*Касса операцияларини юритиш қоидасига асосан маҳсулот сотишдан тушган нақд пул маблағларини тўлиқ банкга топшириб бориш ва киримга олинган нақд пул маблағларини мақсадли ишлатиш тўғрисида бош бухгалтерга тавсиялар берилди.*

***Активларнинг сакланишининг таъминланганлиги текшириш натижалари.***

Активларнинг сакланишини текшириш меърий базаси булиб, қуйидагилар ҳисобланади: «*Инвентарлашни ўтказиш ва уни ташкил этиш тўғрисида*»ги №19 БХМС, ҳисоб сиёсати ва бошка меъёрий хужжатлар

Аудит ўтказиш бўйича шартнома ва аудит дастурида аудиторнинг инвентаризация утказишда иштироки кўзда тутилмаганлиги учун аудитор 2018 йил 31 декабр холатига активларнинг ҳақиқий мавжудлиги ва сакланиши холати бўйича фикр билдирмайди. Активларнинг сакланишини текшириш маъмурият томонидан ўтказилган инвентарлаш натижаларига асосланилди.

***2.3.Ўз маблағлари манбалари аудити.***

***Устав жамғармаси аудити***

Жамиятнинг 2018 йил 19 январ куни тасдиқланган Низоми бўйича Устав фонди 1300000,0 минг сўм шаклантирилиши кўрсатилган бўлиб, рўйхатга олинган Низомга асосан жамиятнинг Устав фонди 1300000,0 минг сўм қилиб белгиланган бўлиб, номинал қиймати 500 сўмдан бўлган 2600000 дона эгасининг номи ёзилган акциялардан иборот бўлиб, улар қуйидагича таксимланган:

| т\р | Ёзув мазмуни | Акция миқдори (дона) | Улуш миқдори (минг сўмда) | Фоиз кўриниши да |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Меҳнат жамоаси улуши | 41014 | 20507,0 | 1,6 |
| 2 | “Жиззахпахтасаноат ҳудудий филиали” МЧЖ | 2474522 | 1237261,0 | 95,2 |
| 3 | Эркин савдо улуши | 84464 | 42232,0 | 3,2 |
| | **жами** | **2600000** | **1300000,0** | **100** |

***Резерв капитали аудити***

Жамиятнинг 2018 йил 31 декабрь холатига тузилган «Бухгалтерия баланси»нинг 430 сатрида, ҳисоб-китоби бухгалтерия ҳисобининг 8500 счетида олиб борилган бўлиб, 1067543,0 минг сўм резерв капитали акс эттирилган. Узоқ муддатли автивларни қайта баҳолаш ҳисобига 333654,0 минг сўм, тақсимланмаган фойдадан ажратма 46141,0 минг сўм ҳисобига резерв капитали кўпайган, хусусий капитал шаклланишининг бошқа манбалари ҳисобига 950980,0 минг сўм камайган, натижада йил охирида резерв капиталида 1067543,0 минг сўм қолдиқ қолган.

***Тақсимланмаган фойда (зарар) аудити***

Жамиятнинг 2018 йил 31 декабрь холатига тузилган «Бухгалтерия баланси»нинг 450 сатрида, ҳисоб-китоби бухгалтерия ҳисобининг 8700 счетида олиб борилган бўлиб, тақсимланмаган фойда 8925402,0 минг сўм соф фойда акс эттирилган. Жорий йилда жамият 8925402,0 минг сўм соф фойда билан йилни якунлаган.

***2.4. Мажбуриятлар аудити.***

***Узоқ муддатли мажбуриятлар аудити***

Жамиятнинг «Бухгалтерия баланси» ҳисоботи бўйича узоқ муддатли мажбуриятлари йил бошига 731542,0 минг сўм қолдиқ бўлган, йил охирига солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича узоқ муддатли кечиктирилган мажбуриятлар 5456844,0 минг сўмни ташкил этади.

***Жорий мажбуриятлар аудити.***

*Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги “Халқ хўжалигида ҳисоб–китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг*

*масъулиятини ошириш борасидаги чора–тадбирлар тўғрисида"ги ПФ–1154–сонли фармонига асосан дебитор ва кредитор қарзлар текширишдан ўтказилди.*

Йиллик «Молиявий ҳисобот»нинг 1–шакли «Бухгалтерия баланси» 2018 йил 31 декабр ҳолатига жорий кредитор қарзлар қуйидагича кўрсатилган:

| № | Қарздорликлар тури | Ҳисобот даври бошига | Ҳисобот даври охирига | Фарқи (+;-) | % да |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Кредитор қарздорликлар жами; Шундан | **55 601 865** | **16 480 769** | **-39 121 096** | 30 |
| 2 | Мол етказиб берувчи ва пудратчиларга қарзи | 6 933 405 | 36 288 | - 6 897 117 | 1 |
| 3 | Шуьба ва қарам хўжаликларига қарз | 39 993 900 | 2 432 876 | -37 561 024 | 6 |
| 4 | Таьсисчиларга бўлган қарз | 8 479 | 67 188 | 58 709 | 792 |
| 5 | Бюджет тўловлари бўйича қарзлар | 3 296 118 | 8 726 876 | 5 430 758 | 265 |
| 6 | Мақсадли давлат жамғармаларига тўловлар бўйича қарзлар | 3 344 094 | 3 024 193 | - 319 901 | 90 |
| 7 | Мехнатга хак тўлаш бўйича қарзлар | 175 177 | 156 348 | - 18 829 | 89 |
| 8 | Бошқа кредиторлик қарзлар | 1 850 692 | 2 037 000 | 186 308 | 110 |

Жадвалдан кўриниб турибдики, жамиятнинг кредиторлик қарздорликларнинг асосий қисми бюджетга тўловлар бўйича қарзни ташкил этиб, кредиторлик қарздорликлар ўтган ҳисобот йилига нисбатан (55601865,0-16480769,0)= 39121096,0 минг сўмга камайган.

*Кредиторлик қарздорликларни ўз вақтида тўлаб беришни йўлга қўйиш тавсия этилади.*

***Жамиятда иш хакининг ҳисобланиши бўйича тахлил.***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади; *Ўзбекистон Республикаси"Мехнат Кодекси",11.03.1997й .кунги № 133 сонли Вазирлар Махкамаси Қарори билан тасдикланган "Ўртача ойлик иш хақи ҳисоблаш тартиби", 06.04.2004 й №1333 сон билан Ўзбакистон Республикаси Адлия Вазирлигида руйхатга олинган Ягона ижтимоий тўлов ва сугурта бадалига мажбурий ушланмаларни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги Низом, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 1999 йил 17 ноябрдаги 504-сонли «иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши учун вазирликлар, идоралар ва хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарларининг жавобгарлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ва бошқалар.*

Жамиятда 2018 йил 1 январ холатига иш хақидан 52833,4 минг сўм дебиторлик қарздорлик, 183134,5 минг сўм кредиторлик қарздорликлари бўлган, йил давомида 2634153,1 минг сўм иш хақи ва унга тенглаштирилган иш хақи ҳисобланиб, иш хақидан 2193191,3 минг сўм ушланма ва ўтказмалар чегирилиб, 2018 йил 31 декабрь холатига иш ҳақи бўйича 47019,7 минг сўм дебиторлик, 177865,1 минг сўм кредиторлик қарздорлиги қолган.

## 2.5.Даромад ва харажатлар ҳисоби аудити.

***Олинган даромадлар***

| | | |
|---|---|---|
| - Тола сотишдан тушум | 46208528,0 | минг сўм |
| - Техник чигит сотишдан тушум | 4368049,0 | минг сўм |
| - Уруғлик чигит сотишдан тушум | 347322,0 | минг сўм |
| - Пахта момиғи (линт) сотишдан тушум | 1280777,0 | минг сўм |
| - Улюк аралаш чиқинди сотишдан тушум | 51982,0 | минг сўм |
| - Пух аралаш чиқинди сотишдан тушум | 145048,0 | минг сўм |
| - Қуритиш тозалаш тушум | 518498,0 | минг сўм |
| - Этак ва инвентарлар сотишдан тушум | 1246563,0 | минг сўм |
| - "Хаётбек текстил" МЧЖ | 650939,0 | минг сўм |
| - Зарбдор ПТАЖ | 1399506,0 | минг сўм |
| **Жами тушум** | **56217212,0** | **минг сўм** |

***Сотилган маҳсулотлар ва хизматлар таннархи***

| | | |
|---|---|---|
| - Тола сотишдан таннархи | 36787674,0 | минг сўм |
| - Техник чигит сотишдан таннархи | 3373737,0 | минг сўм |
| - Уруғлик чигит сотишдан таннархи | 347222,0 | минг сўм |
| - Пахта момиғи (линт) сотишдан таннархи | 1165064,0 | минг сўм |
| - Улюк аралаш чиқинди сотишдан таннархи | 57334,0 | минг сўм |
| - Пух аралаш чиқинди сотишдан таннархи | 125483,0 | минг сўм |
| - Қуритиш тозалаш таннархи | 518498,0 | минг сўм |
| - Этак ва инвентарлар сотишдан таннархи | 1204362,0 | минг сўм |
| - "Хаётбек текстил" МЧЖ | 614093,0 | минг сўм |
| - Зарбдор ПТАЖ | 1399506,0 | минг сўм |
| **Жами таннарх** | **46488534,0** | **минг сўм** |

Бундан ташқари "Ҳаётбек текстиль" МЧЖга мулк сотишдан 15553645,0 минг сўм даромад қилинган. "Ҳаётбек текстиль" МЧЖга сотилган мулкнинг таннархини 3730864,0 минг сўмни ташкил этади.

Жамиятнинг 2018 йил молиявий ҳисоботининг 2-сонли шакл "Молиявий натижалар" тўғрисидаги ҳисоботи қуйидагича бўлган.

***(минг сўмда)***

| Курсаткичлар номи. Наименование показателя. | Сатр рақами | Ўтган йилнинг шу даврида | | Ҳисобот даврида | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | Даромадлар (фойда) | Харажатлар (зарар) | Даромадлар (фойда) | Харажатлар (зарар) |
| Махсулот (товар, иш ва хизмат) ларни сотишдан соф тушум | 010 | ***55558270*** | | ***56217212*** | |
| Сотилган махсулот (товар, иш ва хизмат) ларни таннархи | 020 | | 49041821 | | 46488534 |
| Махсулот (товар, иш ва хизмат) ларни сотишни ялпи фойдаси(зарари) (сатр.010-020) | 030 | ***6516449*** | | ***9728678*** | |
| Давр харажатлари, ЖАМИ(050+060+070+080) | 040 | | ***4409444*** | | ***9820615*** |
| Сотиш харажатлари | 050 | | 212740 | | 877887 |
| Маъмурий харажатлар | 060 | | 1268150 | | 5312889 |
| Бошка операцион харажатлар | 070 | | 2928554 | | 3629839 |
| Асосий фаолиятни бошка даромадлари | 090 | 56591 | | 11822781 | |
| Асосий фаолиятни фойдаси(зарари) (030-040+090) | 100 | ***2163596*** | | ***11730844*** | |
| Молиявий фаолиятни даромадлари, ЖАМИ (120+130+140+150+ 160), шу жумладан: | 110 | | | | |
| Дивидентлар шаклидаги даромадлар | 120 | | | | |
| Фоизлар шаклидаги даромадлар | 130 | | | | |
| Молиявий фоалиятнинг бошқа даромадлари | 160 | | | | |
| Молиявий фаолият буйича харажатлар (180+190+200+210) | 170 | | ***1475284*** | | ***713341*** |
| Фоизлар шаклидаги харажатлар | 180 | | ***1475284*** | | ***713341*** |
| Молиявий фаолият буйича бошка харажатлар | 210 | | | | |
| Умумхужалик фаолиятини фойдаси (зарари) (100+110-170) | 220 | ***688312*** | | ***11017503*** | |
| Даромад (фойда) солиғини тўлагунга қадар фойда (зарар) (220+ -230) | 240 | ***688312*** | | ***11017503*** | |
| Даромад (фойда) солиқи | 250 | | 202169 | | 2092101 |
| Фойдадан бошка солиқлар ва йигимлар | 260 | | 38891 | | |
| Ҳисобот даврини соф фойдаси (зарари) (240-250-260) | 270 | ***447252*** | | ***8925402*** | |

Ушбу молиявий натижалар ҳисоботи бош китоб ва бирламчи бухгалтерия ҳисоботлари маълумотлари асосида тузилган.

| № | Кўрсаткичлар | Ҳисобот сатрлари | 2017 йилда | 2018 йилда | Ўсиш суратлари % |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Реализация ҳажми | 010 | 55 558 270 | 56 217 212 | 101,2 |
| 2 | Сотилган махсулот таннархи | 020 | 49041821 | 46 488 534 | 94,8 |
| 3 | Давр харажати | 040 | 4 409 444 | 9 820 615 | 222,7 |
| 4 | Асосий фаолиянинг фойдаси | 100 | 2 163 596 | 11 730 844 | 542,2 |
| 5 | Молиявий фаолиятнинг харажатлари | 170 | 1 475 284 | 713 341 | 48,4 |

*Жамият бош ҳисобчисига бухгалетрия ҳисоби миллий стандартларига асосан молиявий ҳисоботларини тўғри расмийлаштириш ҳамда Вазирлар Махкамасининг 1999 йил 5 феврал кунги 54-сонли қарори билан тасдиқланган «Маҳсулот (ишлар, хизматла)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида Низом»га асосан харажатларни тўғри классификациялаш, тавсия этилади.*

## 3. Бюджетга солиқлар ва тўловлар бўйича ҳисоблашишлар аудити.

Акциядорлик жамияти 2018 йилда умумий солиқ тўловчиси бўлиб ҳисобланган.

Ушбу солиқлар ва тўловларнинг тўғри ҳисобланиши ва тўланиши ҳамда улар бўйича тузилган ҳисоб (рачсёт)ларнинг Ўзбекистон Республикаси “Солиқ кодекси”да (янги таҳрирдаги) белгиланган муддатда Зомин туман Давлат солиқ инспекциясига топширилиши таҳлил қилинди.

Жамият барча ҳисобларни ўз муддатида туман ДСИга топширган бўлиб, ДСИ билан жамият ўртасида ўзаро қарздорликни аниқлаш учун таққослаш далолатномасини тузган.

Ҳисобланган солиқ ва тўловларнинг ҳисобланиши таҳлил қилинганда қуйидагилар аниқланди:

### *Даромад (фойда) солиғи*

Жамиятнинг Зафаробод тумани ДСИга топширган даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китобининг 3-илова – Чегирилмайдиган харажатлар таркибига 322438,8 минг сўмлик “ходимларга бериладиган ёки солиқ тўловчининг умумий овқатланиш эҳтиёжлари учун ёрдамчи хўжаликлар томонидан ишлаб чиқариладиган товарлар (ишлар, хизматлар) бўйича нархдаги фарқлар (зарарлар)” ҳам қўшилган. Лекин 29.12.2017 йилдаги ЎРҚ-454-сон «Солиқ ва бюджет сиёсатининг 2018 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонун билан Солиқ кодексига қўшимча ва ўзгартишлар киритилган. Солиқ кодексига асосан юқоридаги харажат тури жамиятнинг фойда солиғини ҳисоблашда чегирилмайдиган харажатлар рўйхатидан чиқарилган. Шунинг учун юқорида кўрсатилган харажат тури фойда солиғини ҳисоблашда қайта қўшиладиган харажатларга қўшилмаслиги керак. Шундай қилиб, (3926076,0- 322438,8=3603637,0) соф фойда 45142,0 минг сўмга кўпаяди. Яъни:

***(минг сўмда)***

| т\р | Ёзув мазмуни | Жамиятнинг ҳисоби бўйича | Аудит ҳисоби бўйича | Фарқи (- +) |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Солиқ тўлангунга кадар фойдаси | 11017503,1 | 11017503,1 | 0 |
| 2 | Фойда солиғи ҳисоблашда қайта қўшиладиган ҳаражатлар | 3926076,0 | 3603637,0 | 322438,9 |
| 3 | Солиқ солинадиган база | 14943579,1 | 14621140,1 | 322438,9 |
| 4 | Ставка % | 14 | 14 | |
| 5 | Даромад (фойда)солиқ ҳисобланди | 2092101,1 | 2046959,1 | 45142,0 |

*Туман ДСИга қайта ҳисоб-китоб топшириш ва аниқлик киритиш тавсия этилади.*

***Реализация хажмидан бюджетдан ташқари фонларга ажратмалар ҳисоби.***

| *Маълумотлар* | *Корхона бўйича* | *Аудит бўйича* | Фарқи (-,+) |
|---|---|---|---|
| Реализация суммаси | 56217211,9 | 56217211,9 | 0 |
| Солиқ солинадиган сумманинг камайтирилиши | | | 0 |
| Солиқ солинадиган база | 56217211,9 | 56217211,9 | 0 |
| Умумбелгиланган ставка | 3,2 | 3,2 | 0 |
| Давлат мақсадли жамғармаларига ажратма ҳисобланди | 1798951,0 | 1798951,0 | 0 |

***Қўшилган қиймат солиғи***

***(минг сўмда)***

| т\р | Ёзув мазмуни | Жамиятнинг ҳисоби бўйича | Аудит ҳисоби бўйича | Фарқи (- +) |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Махсулот(товар,иш ва ҳизмат)ларни сотишдан тушумлар | 71770857,0 | 71770857,0 | 0 |
| 2 | Экспортга чиқарилган товарлар | 0 | 0 | 0 |
| | ҚҚСдан озод қилинадиганлари | 347321,5 | | |
| 3 | Солиқ солинмайдиган тушум | 326133,3 | 326133,3 | 0 |
| 4 | Солиқ солинадиган база | 71097402,2 | 71097402,7 | 0 |
| 5 | Ставка % | 20 | 20 | |
| 6 | Ҳисобланган ҚҚС | 14219480,4 | 14219480,4 | 0 |
| 7 | Чегирилган маблағ (зачёт) | 285971,1 | 285971,1 | 0 |
| 8 | ҚҚС бюджетга тўловга ҳисобланди | 13933509,3 | 13933509,3 | 0 |

***Мол–мулк солиғи*** *(Зомин тумани)*

***(минг сўмда)***

| т\р | Ёзув мазмуни | Жамиятнинг ҳисоби бўйича | Аудит ҳисоби бўйича | Фарқи (- +) |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Асосий воситаларнинг ўртача қиймати | 1924821,0 | 1924821,0 | 0 |
| 2 | Тугалланмаган ишлаб чиқариш | 0 | 0 | 0 |
| 3 | Солиқ солинадиган база | 1924821,0 | 1924821,0 | 0 |
| 4 | Ставка % | 5 | 5 | |
| 5 | Мол мулк солиқ ҳисобланди | 96241,0 | 96241,0 | 0 |

***Мол–мулк солиғи*** *(Ш.Рашидов тумани)*

***(минг сўмда)***

| т\р | Ёзув мазмуни | Жамиятнинг ҳисоби бўйича | Аудит ҳисоби бўйича | Фарқи (- +) |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Асосий воситаларнинг ўртача қиймати | 447298,0 | 447298,0 | 0 |
| 2 | Тугалланмаган ишлаб чиқариш | 0 | 0 | 0 |
| 3 | Солиқ солинадиган база | 447298,0 | 447298,0 | 0 |
| 4 | Ставка % | 5 | 5 | |
| 5 | Мол мулк солиқ ҳисобланди | 22365,0 | 22365,0 | 0 |

***Ишчи ва хизматчилар иш ҳакидан ундириладиган даромад солиги буйича***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади; *Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодексининг 167-188 моддалари.*

Даромад солиғи ходимлардан йил давомида ўсиб борувчи йиғиндиси бўйича ҳисоб китоб қилинган бўлиб, компютер праграммасида ҳисоблаб борилган ва ҳар ойда танлов асосида ҳисобчилар томонидан текшириб борилган.

Жамиятнинг Зомин туман ДСИ билан солиштирма далолатномасига асосан 2018 йил 1 январь холатига даромад солиғи бўйича 513661,0 минг сўм, жорий пенядан 74638,0 минг сўм қарздорлиги бўлган. 2018 йил 427465,0 минг сўм даромад солиқ ҳисобланиб, тўлов амалга оширилмаган кунларга 28758,0 минг сўм пеня ҳисобланган. Шундан бюджетга 929570,0 минг сўм тўлов амалга оширилган.

Жамият томонидан аудитга тақдим этган маълумотномасига асосан йил давомида ишчи ва хизматчиларга 2634153,1 минг сўм иш фонди ҳисобланган, ушбу ҳисобланган иш ҳақи тарзидаги даромадларга 174714,7 минг сўм даромад солиғи ҳисобланган.

Иш ҳақи буйича солиқ ва ушланмалар ҳисобини юритишда қуйидаги имтиёзлардан мавжуд*; Солиқ кодексининг 171-моддасининг 5) бандида "Қонун хужжатларида назарда тутилган холларда айрим тоифадаги ходимларнинг ўз хизмат вазифларини бажариш чогида озик-овкат билан таъминлаш харажатлари" жисмоний шахснинг даромади сифатида каралмайди.*

***Ягона ижтимоий тўлов ва Пенсия фондига суғурта бадали бўйича***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади; *Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодексининг 305-315 моддалари,, ЎзР АВ томонидан 13.04.2010й.да №2095-сон билан руйхатга олинган "Ягона ижтимоий тўловнинг базавий размери ҳисобга олган холда ягона ижтимоий тўловни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги"Низом*

Жамиятда 2018 йилда иш хақи фондининг солиқ солиш базаси 2504740,0 минг сўм бўлиб, шундан ягона ижтимоий тўловга 25 % ставкада 626185,0 минг сўм ажратма ҳисобланган, Пенсия фондига суғурта бадали 8 % ставкада 200379,2 минг сўм ушлаб қолинган.

*(минг сўмда)*

| Кўрсаткичлари | Жамият ҳисоботи бўйича | Аудит ҳисоботи бўйича | Фарқи (-,+) |
|---|---|---|---|
| 1. Иш хақи фонди | 2504740,0 | 2504740,0 | 0 |
| 2. Солиқга тортилмайдиган тўловлар | 0 | 0 | 0 |
| 3. солиқга тортиладиган база | 2504740,0 | 2504740,0 | 0 |
| 4. Ажратма ставкаси, 25,0 % | 626185,0 | 626185,0 | 0 |
| 5. Ажратма ставкаси, 8 % | 200379,2 | 200379,2 | 0 |

***Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади: *Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодексининг 257-264моддалари.*

Зомин туман ДСИга топширган ҳисоб-китоби бўйича 2018 йил давомида солиқ солинадиган база 254207 куб.М бўлиб, 1 куб.м 124,8 сўм ставкада 31725,0 минг сўм сув солиғи ҳисоблаган.

Қайта ҳисоб китоб қилинганда фарқ аниқланмади.

Ш.Рашидов туман ДСИга топширган ҳисоб-китоби бўйича 2018 йил давомида солиқ солинадиган база 126427 куб.М бўлиб, 1 куб.м 124,8 сўм ставкада 15778,1 минг сўм сув солиғи ҳисоблаган

Қайта ҳисоб китоб қилинганда фарқ аниқланмади

***Ер солиғи***

Бухгалтерия ҳисобининг мазкур бўлими бўйича меъёрий база бўлиб қуйидагилар ҳисобланади; *Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодексининг 278-286 моддалари.*

Жамиятнинг ҳисобида ер солиғи Зомин тумани ДСИга топширилган ҳисоботи бўйича жорий йилдаги жамиятга қарашли 13,07 га ер майдонига хар бир 1 га ер майдонга 11927073

сўмдан 162208,2 минг сўм ер солиғи ҳисобланган. Қайта ҳисоб китоб қилинганда фарқ аниқланмади.

Жамиятнинг ҳисобида ер солиғи Ш.Рашидов тумани ДСИга топширилган ҳисоботи бўйича жорий йилдаги жамиятга қарашли 13,6 га ер майдонига хар бир 1 га ер майдонга 11927073 сўмдан 162208,2 минг сўм ер солиғи ҳисобланган. Қайта ҳисоб китоб қилинганда фарқ аниқланмади.

***4. Меъёрий хужжатлар ва конунчилик талабларига риоя этилиши.***

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Бюджет билан ҳисоб-китобларни амалга оширишда хужалик юритувчи субъектларнинг жавобгарлигини ошириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги 1996 йил 9 августдаги 1504-сонли** фармони талабларини бажарилиши тахлил этилганда хўжалик томонидан Ўзбекистон Республикаси ичида бартер муомилаларини амалга ошириш бўйича шартномалар тузилмаган

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги «Ҳалқ хўжалигида ҳисоб китобларни ўз вақтида ўтказилиши юзасидан корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш чора тадбирлари тўғрисида»ги 1154 сонли** фармонларининг талаблари бажарилиши юзасидан тахлил қилинганда текшириш кунига жамиятнинг муддати ўтган дебиторлик қарзлари мавжуд эмас.

**Вазирлар Махкамасининг 1999 йил 17 ноябрдаги «Иш ҳақини ўз вақтида тўланиши учун вазирликлар, идоралар ва хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарларининг жавобгарлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ги 504-сонли қарори бажарилиши текширилганда** жамият томонидан текширилган даврларда ишчи ва хизматчиларга ҳисобланган иш хақидан муддати ўтган қарздорликлар мавжуд эмас.

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 28 июндаги «Жамғариб бориладиган пенсия тизимини такомиллаштириш ва техник таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ 110 сонли карорини ижроси бўйича текширилган даврларда** жамият томонидан ишчи ва хизматчиларга иш хақи ҳисобланган ва 2% ли жамғариб бориладиган пенсия ажратмаси ҳисобланиб, ўз вақтида тўловлар амалга оширилган.

**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2004 йил 1 ноябрдаги 511-сонли "Электр энергиясидан фойдаланганлик учун ҳисоб китоб қилиш механизмини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги** карор ижроси буйича текширилганда жамият томонидан электр энергиядан фойдаланганлиги учун шахар электр тармоклари жамият ўртасида электр энергиядан фойдаланиш учун шартнома тузилган ва электр энергиядан қарздорлиги мавжуд эмас.

***«Молиявий ҳисобот»ни тахлил қилиш»***

2018 йил учун тузилган ва туман Давлат солиқ инспекциясига тақдим қилинган «Молиявий ҳисобот»ининг 1-шакл «Бухгалтерия баланси» маълумотлари куйидагича:

| **Кўрсаткичлар номи** | **Сатр коди** | **Ҳисобот даври бошига (минг сўм)** | **Ҳисобот даври охирига (минг сўм)** |
|---|---|---|---|
| ***Балансниг АКТИВ қисми*** | | | |
| Асосий воситалар бошланғич (қайта тиклаш) қиймати (0100, 0300) | 010 | 8956794 | 1401767 |
| Эскириш сўммаси (0200) | 011 | 3091266 | 477022 |
| Қолдиқ (баланс) қиймати (сатр. 010–011) | 012 | 5865528 | 924745 |
| Узоқ муддатли инвестициялар жами | 030 | 11956336 | 11827210 |
| Қимматли қоғозлар (0610) | 040 | 147727 | 147727 |
| Шуьба хўжалик жамиятларига инвестициялар (1620) | 050 | 11808609 | 11679483 |
| Узоқ муддатли дебиторлик қарзлар (0910) | 110 | | 14931499 |
| **I бўлим бўйича жами** | **130** | **17821864** | **27683454** |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Товар моддий захиралари жами** | **140** | **41350101** | **1026227** |
| Ишлаб чиқариш заҳиралари (1000, 1100, 1500, 1600) | 150 | 34637915 | 197934 |
| Тайёр маҳсулот (2800) | 170 | 6712186 | 828293 |
| Товарлар (2900 дан 2980 айирмаси) | 180 | | |
| Келгуси давр харажатлари (3100) | 190 | 695760 | |
| Кечиктирилган харажатлар (3200) | 200 | | |
| **Дебиторлар жами** | **210** | **896356** | **5520176** |
| Харидор ва буюртмачилар қарзи (4000 дан 4900 нинг айирмаси) | 220 | | |
| Шуъба ва қарам хўжалик жамиятларининг қарзлари (4120) | 240 | 83896 | 0 |
| Ходимларга берилган бўнаклар (4200) | 250 | 51900 | 47020 |
| Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга берилган бўнаклар (4300) | 260 | 95596 | 111670 |
| Бюджетга солиқ ва йиғимлар бўйича бўнак тўловлари (4400) | 270 | 53072 | 387207 |
| Мақсадли давлат жамғармаларига бўнак тўловлари | 280 | | 12 |
| Ходимларнинг бошка операциялар буйича қарзлари (4700) | 300 | 27243 | 319180 |
| Бошқа дебиторлик қарзлар (4800) | 310 | 584649 | 4655087 |
| **Пул маблағлари жами** | **320** | **669451** | **701** |
| Кассадаги пул маблағлари (5000) | 330 | 33 | 2 |
| Ҳисоб–китоб счётидаги пул маблағлари (5100) | 340 | | |
| Бошқа пул маблағлари ва эквивалентлари (5500,5600,5700) | 360 | 669418 | 699 |
| Бошқа жорий активлари (5900) | 380 | | |
| **II бўлим бўйича жами** | **390** | **43611668** | **6547104** |
| ***Баланс АКТИВи бўйича жами (сатр. 130+390)*** | ***400*** | ***61433532*** | ***34230558*** |

***Баланснинг ПАССИВ қисми***

| | | | |
|---|---|---|---|
| Устав капитали (8300) | 410 | 650000 | 1300000 |
| Қўшилган капитал (8400) | 420 | | |
| Резерв капитали (8500) | 430 | 1638728 | 1067543 |
| Тақсимланмаган фойда (қопланмаган зарар) (8700) | 450 | 1323478 | 8925402 |
| Мақсадли тушамлар (8800) | 460 | | |
| Келгуси харажатлар ва туловлар захиралари (8900) | 470 | 88009 | 0 |
| **I бўлим бўйича жами** | **480** | **3700215** | **11292945** |
| Солиқлар ва мажбурий туловлар буйича муддати узайтирилган узок муддатли мажбуриятлар (7240) | 540 | 731542 | 5456844 |
| **Жорий мажбуриятлар жами** | **600** | **57001865** | **17480769** |
| ш.ж.жорий кредитор қарзлар | 601 | 55601865 | 16480769 |
| Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга қарз (6000) | 610 | 6933405 | 36288 |
| Шуъба ва карам хужалик жамиятларидан қарзлар (6120) | 630 | 39993900 | 2432876 |
| Солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича кечиктирилган мажбуриятлар (6240) | 650 | | |
| Бюджетга тўловлар бўйича қарз (6400) | 680 | 3296118 | 8726876 |
| Суғурталар бўйича қарз (6510) | 690 | | |
| Мақсадли давлат жамғармаларига тўловлар бўйича қарз (6520) | 700 | 3344094 | 3024193 |
| Таъсисчиларга бўлган қарзлар (6600) | 710 | 8479 | 67188 |
| Мехнатга хақ тўлаш бўйича қарз (6700) | 720 | 175177 | 156348 |
| Қисқа муддатли банк кредитлари (6810) | 730 | 1400000 | 1000000 |
| Бошқа кредиторлик қарзлар (6950 дан ташқари 6900) | 760 | 1850692 | 2037000 |
| **II бўлим бўйича жами** | **770** | **57733317** | **22937613** |
| ***Баланс ПАССИВи бўйича жами (сатр. 480+770)*** | ***780*** | ***61433532*** | ***34230558*** |

**5. Кадрлар бўлими фаолияти.**

Жамиятда ишчи ходимлари учун ҳафтасига 6 иш куни қилиб белгиланган бўлиб, хар ойнинг охирида ишчи ходимларга табеллар тўлдирилиб, иш соати қонунчиликда белгиланган талаблар асосида расмийлаштирилган. Жамиятнинг 2018 йилда ўртача ишчи ва хизматчилар сони 158 ташкил этган. Жорий йилда 4 та ишчи ва хизматчилар ишга қабул қилинган ва 313 та ишчи ва хизматчилар иш вазифасидан озод этилган. Шундай қилиб, жорий йилда иш қўнимсизлиги 98 % ни ташкил этган. Жамиятда штатлар жадвали тузилиб тасдиқланган.

**6. Жамият иш самарадорлигини ошириш бўйича тавсиялар бериш учун молиявий таҳлили.**

Жамиятнинг 2018 йил якуни бўйича тузилган ва аудитга тақдим этилган молиявий ҳисоботига асосан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 14 декабрдаги 1013-сон қарорига 2-иловаси "Корхоналарнинг молиявий-иқтисодий ҳолати таҳлилини ўтказиш" **РЕГЛАМЕНТИ** бўйича асосий кўрсаткичлари йил якунида куйидагиларни ташкил этади;

Таҳлил учун қуйидаги асосий кўрсаткичлар (мезонлар) қўлланилади:

а) тўлов қобилияти ёки қоплаш коэффициенти - $Т_{кк}$;

б) ўз айланма маблағлари билан таъминланганлик коэффициенти - $Ў_{ак}$;

в) активларнинг ва харажатларнинг рентабеллилик коэффициенти - $А_{рк}$, $Х_{рк}$.

Шунингдек, қуйидаги қўшимча кўрсаткичлар ҳам қўлланилиши мумкин:

ўз ва қисқа муддатли қарз маблағларининг нисбат коэффициенти - $Ў_{кк}$;

ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш коэффициенти - $К_{фк}$;

асосий воситаларнинг эскириш коэффициенти - $А_{вэк}$.

Тўлаш муддати келган кундан бошлаб уч ойдан ортиқ муддат ўтган пулли мажбуриятлар ва мажбурий тўловлар бўйича муддати ўтган кредиторлик қарзлари қонун ҳужжатлари ёки шартномаларга мувофиқ мажбурий тўловларни тўлаш бўйича мажбуриятлар ва кредиторларнинг пулли мажбуриятлар бўйича талабларини амалга ошириш юзага келган вақтдан бошлаб корхоналарнинг молиявий-иқтисодий ҳолатини таҳлил қилиш учун маълумотлар тақдим этиш тартиби тўғрисидаги низомга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан тақдим этилган маълумотлар асосида белгиланади.

**1. Тўлов қобилияти (қоплаш) коэффициенти** корхонанинг нафақат дебиторлар билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиш ва тайёр маҳсулотни қулай шароитда сотиш шарти билан, балки бошқа моддий жорий (айланма) маблағлар элементлари шароитида баҳоланувчи қисқа муддатли мажбуриятларни тўлаш имкониятларига эгалигини кўрсатади. Коэффициентнинг камайиши корхона тўлов имкониятларининг пасайганлигини кўрсатади.

Коэффициент қуйидаги формула асосида ҳисобланади:

**Ткк= А2: (П2- Умм)**

$А_2$ — жорий (айланма) активлар (ишлаб чиқариш захиралари, тайёр маҳсулот, пул маблағлари, дебиторлик қарзлари ва бошқалар), баланс активининг II бўлим, 390-сатри;

$П_2$ — мажбуриятлар, баланс пассивининг II бўлим, 770-сатри;

$У_{мм}$ — узоқ муддатли мажбуриятлар, баланс пассивининг II бўлим, 490 сатри.

Агар тўлов қобилияти коэффициенти ҳисобот даврининг якунига келиб 1,25 қийматидан паст бўлса, шу кўрсаткич бўйича корхона тўловга қодир эмас, деб ҳисобланади.

**2. Ўз айланма маблағлари билан таъминланганлик коэффициенти** молиявий барқарорлик, корхона эгалари ва кредиторлар манфаатларига мос келиши учун зарур бўлган корхонанинг ўз айланма маблағлари мавжудлигидан далолат беради.

Коэффициент қуйидаги формула асосида ҳисобланади:

**Кўз =(П1 + Узок.м.з - А1) : А2**

А1 — узоқ муддатли активлар (асосий маблағлар, номоддий активлар, капитал қўйилмалар ва бошқалар) баланс активининг I бўлим, 130-сатри;

П1 — ўз маблағларининг манбалари (устав капитали, захира капитали, қўшимча капитал, тақсимланмаган фойда ва бошқалар) баланс пассивининг I бўлим, 480-сатри;

Узмз — узоқ муддатли активларни шакллантиришга йўналтирилган узоқ муддатли қарз ва кредитлар (бухгалтерия балансининг 570 ва 580-сатрлари бўйича ҳисоблаб чиқарилади).

Ушбу каср сурати корхона ўз маблағлари суммасининг қанча қисми айланма маблағларга йўналтирилгани, махражи — барча айланма маблағлар суммасини кўрсатади. Ушбу коэффициентнинг энг кам қиймати — 0,2.

Агар ўз айланма маблағлари билан таъминланганлик коэффициенти ҳисобот даври охирида 0,2 дан кам қийматга эга бўлса, у ҳолда корхона ўз айланма маблағлари билан таъминланмаган саналади.

**3. Харажатлар ва активларнинг рентабеллик коэффициенти** корхонанинг молия-хўжалик фаолиятининг фойдалилик (зарарлилик) даражасини кўрсатади.

Харажатлар рентабеллиги коэффициенти қуйидаги формула асосида ҳисобланади:

**Хрк= Стф:Х,** бунда

$С_{тф}$ — фойда солиғини тўлагунга қадар фойда, «Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклнинг 240-сатр 5-устуни ёки фойда солиғини тўлагунга қадар зарар, «Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклнинг 240-сатр 6-устуни « — » белгиси билан;

Х — жами харажатлар, «Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклдан сатрлар (020 «6-устун» + 040 «6-устун» + 170 «6-устун» + 230 «6-устун») йиғиндиси;

Активлар рентабеллиги коэффициенти фақат йил якунларига кўра қуйидаги формула асосида ҳисобланади:

**Акк= Стф: Уб**, бунда

Ўб — баланснинг жами активи ёки пассивининг ўртача қиймати бўлиб, ўртача арифметик ёки ўртача хронологик формула бўйича ҳисобланган.

Агар ҳисобот даври учун рентабеллик коэффициентлари:

нолдан паст (манфий кўрсаткич) чиқса, корхона зарар кўриб ишлаётган;

0,05 дан паст чиқса, корхона паст рентабелли (монопол корхоналардан ташқари) ҳисобланади.

**4. Ўз ва қисқа муддатли қарз маблағларининг нисбат коэффициенти (жорий молиявий мустақилликда)** қарз маблағларини ўз манбалари орқали қайтариш билан таъминланганлик даражасини белгилайди.

Коэффициент қуйидаги формула асосида ҳисобланади:

**Ўкк = П1 : (П2-Умм)**

Агар ўз ва қисқа муддатли қарз маблағларининг нисбат коэффициенти ҳисобот даври якунида 1 дан паст қийматга эга бўлса, бу ҳол корхонада молиявий таваккалчилик мавжудлигидан гувоҳлик беради.

Коэффициентнинг пасайиб бориши корхона молиявий таваккалчилигининг ошиб боришини кўрсатади.

**5. Асосий воситаларнинг эскириш коэффициенти** асосий фонднинг давр учун эскириш улушини билдирувчи кўрсаткич бўлиб, асосий воситаларнинг бошланғич нархига нисбатан эскириш қиймати асосида аниқланади:

**Кизн = Э : А**

Э — асосий воситаларнинг эскириши — баланс активининг 011-сатри,

А — асосий воситаларнинг дастлабки қиймати — баланс активининг 010-сатри.

Агар асосий воситаларнинг эскириш коэффициенти кўрилаётган давр охирида 0,5 қийматидан ошса, корхонанинг асосий воситалари сезиларли даражада эскирган ҳисобланади.

**6. Автоном коэфициенти**

Кав.= П1 : Жами актив

Барқарор корхоналар учун 60% дан ошиқ меъёр ҳисобланади

*«Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг 2018 йил молиявий ҳисоботи тахлили натижаси қуйидагича*

| *Т.р* | *Номи* | *Ул. бир* | *Ҳисобот йилида* | *Меъёр бўйича* | *Изоҳ* |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Қоплаш коэффициенти тўлов қобилияти | - | 0,4 | >2, бўлса баркарор<br>1<x<2 булса таваккал<br><1 нобарқарор | нобарқарор |
| 2 | Ўз айланма маблағлари билан таъминланганлик коэфициенти | - | -1,67 | >0,2 | нобарқарор |
| 3 | Харажатларнинг рентабеллик коэффициенти | | 0,2 | >0,05 | юқори |
| 4 | Активларнинг рентабеллик коэффициенти | | 0,23 | >0,05 | юқори |
| 5 | Жорий молиявий мустақиллик коэффициенти: | | 0,65 | >1 | нобарқарор |
| 6 | Асосий воситаларнинг эскириш коэффициенти | | 0,34 | >0,5 | эскирмаган |
| 7 | Автоном коэффициенти | % | 0,33 | >60% барқарор<br>30%<x%<60% бўлса таваккал<br>30% нобарқарор | таваккал |
| 8 | Тақсимланмаган фойда | минг сўм | 8925402,0 | | |

"Молиявий ҳисобот" маълумотлари бўйича тахлил натижасига кўра мазкур хўжалик юритувчи субъект «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг 2018 йил 31 декабрь холатига ўз маблағлари билан таъминланмаган, юқори самарадорлик билан фаолият кўрсатувчи, жорий молиявий мустахкамлик коэффициенти, тўлов қобилияти коэффициенти меъёрдан паст нобарқарор корхона ҳисобланади.

Шундай қилиб, жамият айланма маблағлар билан таъминланмаган, самарадорлик юқори даражада, молиявий мустақиллик коэфициенти паст, асосий воситалар эскирмаган, тўлов қобилиятига эга эмас деб хулоса қилиш мумкин.

## 7. Мухимлик ва аудиторлик хатарини бахолаш

№ 9-сонли «Муҳимлик ва аудиторлик риск» АФМС буйича аудитор мустакил мухимлик даражасини аниклаши мумкин.

Жиддийлик(мухимлик) даражаси деганда молиявий ҳисоботдаги хатонинг ушбу ҳисоботдан малакали фойдаланувчи унга асосан тўғри хулосалар чиқариши ва тўғри қарорлар қабул килишига монелик қилувчи чегараси тушинилади. Шунга кўра муҳимликнинг 5%дан ошиги мухим, 5% дан ками муҳим эмас деб ҳисобланади.

(минг сўмда)

| | Параметр | Йил бошига | Йил охирида | Ўртача кўрсаткич | % | Мухимлик даражаси |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Соф фойда солиққача | 688 312 | 11 017 503 | 5852908 | 2 | 117 058 |
| 2 | Соф тушум | 55 558 270 | 56 217 212 | 55887741 | 2 | 1 117 755 |
| 3 | Ўз маблағлари | 3 700 215 | 11 292 945 | 7496580 | 5 | 374 829 |
| 4 | Активлар суммаси | 61 433 532 | 34 230 558 | 47832045 | 2 | 956 641 |

(117058 + 1117755 + 374829 + 956641) / 4 *75% = 481178,0

Муҳимлик даражаси 31.12.2018 йил холатига 481178,0 минг сўм деб ҳисобланади.

№9-сонли "Муҳимлик ва аудиторлик риск" АФМС бўйича жамиятнинг муҳимлик даражаси 481178,0 минг сўмгача деб ҳисобланади.

## III. АУДИТОРЛИК ҲИСОБОТИНИНГ ЯКУНИЙ ҚИСМИ.

Аудиторлик хулосадан ташқи фойдаланувчилар учун ушбу субъектда мухимликнинг чегараси 481178,0 минг сўм деб белгиланади. Демак фойдаланувчилар ушбу суммагача хатолик мавжуд деб фараз қилишлари мумкин.

**1. Жамиятда ички назорат ва ҳисоботларни ташкил этиш бўйича:**

Жамиятда мавжуд бўлган ички назорат тизими активларни сакланиши ва молиявий ҳамда бухгалтерия ҳисоботларини ҳаққоний шаклланишини таъминлай олади. Ички назорат тизимининг ишончлилиги ва самарадорлиги умумий ва алохида жихатлари бўйича ўртачадан юқори даражада деб баҳоланди.

**2. Фаолиятни самарадорлигини таҳлил қилиш бўйича:**

Жамиятнинг рентабеллик ва самарадорлик коэффицентлари юқори, бошқа кўрсаткичлари яъни, ўз маблағлари жорий мажбуриятларини қоплай олиш коэфицентлари, ўз айланма маблағлари билан таъминланганлик коэфициенти, тўлов қобилияти коэфициенти, меъёрдан паст, яъни салбий кўрсаткичларни ташкил этади.

**3. Молиявий ҳисоботларни хаққонийлиги ва амалдаги қонунчилик талабларига мувофиқлиги тўғрисида.**

Бизнинг фикримизча хўжалик юритувчи субъект «Даштобод пахта тозалаш» акциядорлик жамиятининг 2018 йил 31 декабрь ҳолатидаги молиявий ҳисоботи камчиликлар билан барча муҳимлилик жиҳатлари бўйича унинг молиявий ҳолатини ва молиявий-хўжалик фаолияти натижаларини ҳаққоний акс эттиради ва бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ келади.

***Бартараф этиш лозим бўлган камчиликлар ва тавсиялар:***

- бухгалтерия ҳисобини юритишда Ўзбекистон Республикасининг «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонунига, «Солиқ кодекси»га, «Бухгалтерия ҳисоби Миллий стандартлари»га, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларига, Вазирлар Маҳкамасининг қарорларига, Адлия вазирлигида давлат рўйхатига олинган ва амалда қўлланилаётган йўриқномаларга, бундан ташкари:

*Жамият ҳисоб-рақамига келиб тушган пул маблағларидан мақсадли ишлатилиш;*

*Бирламчи хужжатларнинг мажбурий реквизитларини тўлиқ тўлдириш ва маъсул шахсларнинг шахсий имзолари бўлиши шартлигини эътиборга олиш;*

*Солиқ ва мақсадли фондларга мажбурий ажратмаларни ҳисоблашда камчиликларга йўл қўймасликни таъминлаш, ҳисоб-китобини ўз вақтида амалга ошириш ҳар хил жарима тўловларига йўл қўймаслик*

*Дебиторлик қарздорликларнинг йилдан йилга ошиб боришига йўл қўймаслик, қарздорликнинг ўндириш чора тадбирларини ишлаб чиқиш*

*Аудит ҳисоботида кайд этилган тавсияномадаги барча кўрсатмаларни бажарилиши юзасидан назоратни олиб бориш ва унинг бажарилишини таъминлаш жамият раҳбари ҳамда бош бухгалтерига тавсия этилади.*

***Ҳисобот икки нусхада тузилди.***

**МЧЖШ «AUDIT-HISOB-MARKAZI» АТ**
**директори, аудитор:** **З. Эргашева**

**Ҳисобот билан танишдим ва бир нусҳасини олдим деб,**
**жамият бош бухгалтери:** **Э.Мамарасулов**